

МЕЛЬНИКТетяна Григорівна
melniktg67@gmail.com

УДК 657.633.5

**ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ДОХОДІВ ТА
ВИТРАТ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ****КЛИМ**Уляна Іванівна
ukrainochka25@ukr.netк.е.н., доцент, Київський
національний університет
імені Тараса Шевченка**INTERNAL CONTROL OF INCOMES AND
EXPENSES OF THE HOTEL ENTERPRISES**студент, Київський
національний університет
імені Тараса Шевченка*MELNYK Tetiana Hryhorivna – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Kyiv National University after Taras Shevchenko**KLYM Uliana Ivanivna – Student, Kyiv National University after Taras Shevchenko*

У статті досліджено особливості проведення внутрішнього контролю доходів та витрат готельних підприємств. Визначено джерела інформації для внутрішнього контролю доходів та витрат. Проаналізовано етапи проведення внутрішнього контролю результатів діяльності готельних підприємств. Розглянуто завдання та процес формування системи внутрішнього контролю на підприємстві. Досліджено методи і процедури проведення контролю доходів та витрат. Запропоновано заходи щодо удосконалення внутрішнього контролю. Розробка системи контролю на підприємствах готельного господарства повинна відбуватися з урахуванням не тільки галузевих особливостей, а й на базі аналізу фінансових показників.

* * *

В статье исследованы особенности проведения внутреннего контроля доходов и расходов гостиничных предприятий. Определены источники информации для внутреннего контроля доходов и расходов. Проанализированы этапы проведения внутреннего контроля результатов деятельности гостиничных предприятий. Рассмотрены задачи и процесс формирования системы внутреннего контроля на предприятии. Исследованы методы и процедуры проведения контроля доходов и расходов. Предложены меры по совершенствованию внутреннего контроля. Разработка системы контроля на предприятиях гостиничного хозяйства должна происходить с учетом не только отраслевых особенностей, но и на основе анализа финансовых показателей.

* * *

In the article the features of internal control of incomes and expenses of hotel enterprises are investigated. The organization of internal control at the hotel enterprises is not regulated, but is determined by the internal document of the limits of a separate entity, which determines the rules for the formation and synthesis of control information. The sources of information for internal control of incomes and expenses are determined. Depending on the information support that is used in the implementation of control procedures, internal control is divided into documentary and actual. Documentary control ensures the formation of complete information on economic transactions, which is confirmed by primary documents and registers of accounting. Actual control involves checking the quantitative and qualitative composition of objects, carried out by inventory and other methods of checking their actual state. The control of conservation presupposes the efficient using and rational consumption of non-current and current assets (specialized working assets) available at the enterprise. The task and process of forming the internal control system at the enterprise are considered. The methods and procedures for controlling incomes and expenses are investigated. Measures of improvement of internal control are proposed. Activity of hotel enterprises and restaurant business in the modern conditions of management requires continuous improvement of accounting and analytical support of the management system for the received incomes and incurred expenses, which are an important part of making management decisions that have a positive impact on the results of the activity. The development of a control system at the hotel industry should be based not only on sectoral features, but also on the basis of the analysis of financial indicators.

Ключові слова: готельний бізнес, доходи, витрати, внутрішній контроль, організація контролю**Ключевые слова:** гостиничный бизнес, доходы, расходы, внутренний контроль, организация контроля**Keywords:** hotel business, incomes, expenses, internal control, organization of control**ВСТУП**

Сучасний стан національної економіки вимагає від підприємств готельно-ресторанного бізнесу побудови належної системи внутрішнього контролю, результатом якої має стати прозора, достовірна інформація, на базі якої менеджмент підприємства здійснюватиме управлінський вплив на реалізацію бізнес-процесів.

Теоретичні та практичні аспекти системи внутрішнього контролю діяльності підприємств у сучасних умовах господарювання досліджували Н.О. Гура, П.О. Куцик [5], В.І. Бачинський, Т.А. Бутинець, І.Р. Гавришків

[3], Р.М. Воронко, О.М. Домбик [4], М.В. Корягін, С.Я. Король, Л.Г. Медвідь, С.М. Петренко, К.І. Редченко, І.Б. Садовська, В.О. Шевчук та інші. Проте, питання обліку та внутрішнього контролю доходів та витрат у готелях вимагають додаткового дослідження, оскільки напрацювання названих вчених стосуються, в основному, виробничих підприємств, а готельний бізнес характеризується специфікою господарської діяльності.

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні основних напрямків внутрішнього контролю доходів та витрат в готельному бізнесі.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У ході дослідження застосовувались методи аналізу, синтезу, порівняння, абстрагування, прийоми узагальнення та групування та інші методи наукового пізнання економічних та управлінських процесів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Система внутрішнього контролю – сукупність політики правил і процедур, прийнятих управлінським персоналом для забезпечення організованого й ефективного здійснення фінансово-господарської діяльності з метою збереження активів, запобігання й виявлення випадків зловживань і помилок, точності та повноти облікових даних, а також оперативної підготовки належної фінансової інформації [6, С. 109].

Мета та завдання внутрішнього контролю на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу залежать від розміру, організаційної структури, технічного рівня управління, розподілу посадових обов'язків, складу аналітичної служби і потреб керівництва. Побудову системи внутрішнього контролю потрібно здійснити на основі системного підходу, який враховує специфіку діяльності кожного центру відповідальності та передбачає:

- виділення об'єктів контролю;
- формування центрів відповідальності (центрів доходів і центрів витрат) для контролю за раціональним використанням (споживанням) спеціалізованих робочих активів та отриманими доходами й понесеними витратами з метою виявлення відхилень;
- затвердження бюджетів з метою формування оптимальних показників, за якими визначатимуть результативність діяльності підприємства та структурних підрозділів;
- формування аналітичного забезпечення та контрольних процедур для здійснення контролю;
- розроблення та впровадження форм внутрішньої звітності з метою формування оперативного інформа-

ційного забезпечення системи управління [4, С. 131-132].

Організація внутрішнього контролю на підприємствах ресторанного господарства ускладнюється впливом специфічних фінансових відносин (постає питання дотримання податкового та облікового законодавства у частині документального оформлення готівкових та безготівкових розрахунків), зростання конкуренції, підвищення вимог до якості продукції та послуг, присутність іноземних конкурентів на українському ринку.

Основними напрямками проведення внутрішнього контролю доходів та витрат:

1) контроль абсолютної величини доходів та витрат підприємства готельного господарства, відхилень їх величини за періодами, а також від норм та нормативів, визначення причин таких відхилень;

2) контроль структури доходів та витрат підприємства готельного господарства, відхилень у структурі витрат за періодами, визначення причин таких відхилень;

3) контроль величини та структури собівартості основних та додаткових готельних послуг;

4) контроль величини та структури витрат, пов'язаних з використанням та охороною природних ресурсів [8, С. 147-148].

На наш погляд, суб'єкти контролю повинні бути наділені відповідними правами та обов'язками для здійснення контрольних функцій над об'єктами контролю. Для цього слід розподілити обов'язки посадових осіб за оприбуткування, зберігання, використання, споживання та списання досліджуваних активів. Крім того, варто розрізняти майно, що підлягає індивідуальному та колективному користуванню, а також інтенсивність його експлуатації.

Форма внутрішнього контролю результатів діяльності на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу залежить від періодичності здійснення контрольних процедур, етапів і стадій їх виникнення та поділяється на попередній, поточний і наступний види контролю (табл. 1).

Таблиця 1

Етапи проведення внутрішнього контролю результатів діяльності готельних підприємств

[розроблено автором за даними [4]]

Етап	Характеристика
Попередній	оцінка господарської операції перед її здійсненням з точки зору доцільності, законності на відповідність дотримання нормативних документів
Поточний	оперативне виявлення й своєчасне усунення порушень і відхилень, що виникають у процесі здійснення господарської діяльності
Заключний	передбачає перевірку операцій після їх здійснення, що здійснюється шляхом проведення ревізій та тематичних перевірок

На нашу думку, внутрішній контроль результатів діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу повинен здійснюватися на стадіях:

— організації та регулювання управлінських рішень – відбувається контроль за доцільністю і законністю здійснюваних господарських операцій підприємства, а також оцінюється можливість досягнення оптимального фінансового результату;

— обліку – контролюється повнота відображення, оперативність обробки та підготовки інформації про

результати діяльності;

— бюджетування – оцінюється оптимальність, раціональність і ефективність різних варіантів управлінських рішень та відповідність їх загальній стратегічній меті діяльності підприємства.

Закріплення форми та функцій контролю необхідно здійснити у внутрішньому розпорядчому документі – Положенні внутрішнього контролю, відобразити у посадових інструкціях працівників та документів про працевлаштування. Одночасно слід дотримуватися

процедури ознайомлення працівників із вказаними документами, де чітко окреслюється відповідальність за неякісне виконання посадових обов'язків.

Застосування в контролі аналітичних процедур щодо співставлення результативності діяльності підприємства за різними напрямками його діяльності (надання готельних послуг, торгівля сувенірною продукцією, діяльність підрозділу ресторанного господарства) дає змогу оперативно виявити напрями, які є менш прибутковими для підприємства, що дає змогу реагувати шляхом згортання або стимулювання відповідного напрямку.

ВИСНОВКИ

Для забезпечення ефективного функціонування системи внутрішнього контролю на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу пропонуємо наступні заходи: розробити внутрішні стандарти, які повинні регламентувати методику здійснення контролю; організувати внутрішній контроль як багаторівневу систему, яка реалізується в певних формах для забезпечення інформаційних потреб відповідних рівнів управління; розробити управлінську звітність для документування здійснюваних контрольних процедур; запровадити методику здійснення контролю з урахуванням організаційних особливостей діяльності підприємств.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доходи»: затв. наказом М-ва фінансів України від 29.11.1999 № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затв. наказом М-ва фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/z0027-00>.
3. Гавришків І.Р. Облік та контроль доходів і витрат діяльності підприємств санаторно-курортного комплексу: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2008. 20 с.
4. Домбик О.М. Облік і внутрішній контроль в управлінні діяльністю підприємств готельно-ресторанного бізнесу: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / Львівська комерційна академія. Львів, 2016. 299 с.
5. Куцик П.О. Облік доходів і результатів діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу // Бухгалтер-

ський облік і аудит. 2016. № 1. С. 26-32.

6. Новікова Х.К. Внутрішній контроль як основна складова управління діяльністю підприємства // Економічний аналіз: зб. наук. праць. Тернопіль: Вид-во ТНЕУ, 2015. Т. 19, № 2. С. 109-116.

7. Попович В. Модель управлінського обліку на підприємствах готельного бізнесу // Економічний аналіз. 2008. № 2(18). С. 377-381.

8. Остапенко Я.О. Класифікація готельних послуг для цілей бухгалтерського обліку та внутрішньогосподарського контролю доходів і витрат підприємств готельного господарства // Науковий вісник Національного університету державної фіскальної служби України. Сер.: Економіка, право. 2014. № 1. С. 144-153.

References

1. Regulation (standard) of accounting 15 «Revenues»: approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 29.11.1999 № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (in Ukrainian).
2. Regulation (standard) of accounting 16 «Expenses»: approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 31.12.1999 № 318. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/z0027-00> (in Ukrainian).
3. Havryshkiv I.R. Accounting and control of income and expenses of enterprises of sanatorium and resort complex: abstract of diss. ... cand. of econ sciences: 08.00.09. Kyiv, 2008. 20 p. (in Ukrainian).
4. Dombyk O.M. Accounting and internal control in the management of activity of enterprises of hotel and restaurant business: diss. ... cand. of econ. sciences: 08.00.09 / Lviv Commercial Academy. Lviv, 2016. 299 p. (in Ukrainian).
5. Kutsyk P.O. Accounting of incomes and results of activity of enterprises of hotel and restaurant business // Accounting and audit. 2016. № 1. pp. 26-32 (in Ukrainian).
6. Novikova Kh.K. Internal control as the main component of enterprise activity management // Economic analysis: collection of scientific works. Ternopil: View of TNEU, 2015. Vol. 19, № 2. pp. 109-116 (in Ukrainian).
7. Popovych V. Model of managerial accounting at hotel business enterprises // Economic analysis. 2008. № 2(18). pp. 377-381 (in Ukrainian).
8. Ostapenko Ya.O. Classification of hotel services for the purposes of accounting and internal control of incomes and expenses of enterprises of hotel industry // Scientific Bulletin of the National University of State Tax Service of Ukraine. Series: Economics, law. 2014. № 1. pp. 144-153 (in Ukrainian).